

OSLO OG OMLAND FRILUFTSRÅD

Samarbeidsorgan til behandling av spørsmål som berører friluftsliv og naturvern, herunder sikring og bruk av friluftsområder i Akershus, Buskerud, Oppland og Oslo.

Adresse: Storgata 28 A, 0184 Oslo. Tlf. 22 17 84 00. E-post: oof@friluftsrad.no
Kontonummer: 1602 57 56030

Dato: 29.06.18

Saksnummer 201803375 - Ringeriksbanen og E16 - Høringsuttalelser

Bane NOR

postmottak@banenor.no

Kopi: OOFs medlemsorganisasjoner, FNF Akershus, FNF Buskerud, Bærum kommune, Hole kommune, Fylkesmannen i Oslo og Akershus (fmoapostmottak@fylkesmannen.no) og Fylkesmannen i Buskerud (fmbupostmottak@fylkesmannen.no).

Høringsuttalelse til forslag til reguleringsplan for:

Ringeriksbanen

Oslo og Omland Friluftsråd er paraplyorganisasjon for natur- og friluftorganisasjonene i Oslo, Akershus og Markaregionen. Vårt formål er å ivareta natur- og friluftinteressene i dette området. Denne høringsuttalelsen omhandler derfor kun en del av reguleringsplanen, dvs. planområdet fra Jong ved Sandvika til Høgås i Marka.

Oslo og Omland Friluftsråd ser de samfunnsmessige positive effektene av Ringeriksbanen, men den har samtidig negative effekter for natur og friluftslivet i Marka og Bærum.

Belastningene i Bærum/Marka er spesielt knyttet til de områdene der en skal etablere tunellåpninger (riggområder/tverrslag) for å kunne ta ut steinmasser fra hovedtunnelen, og de store områdene på Sollihøgda der en skal lagre steinmasser permanent eller midlertidig.

En hovedutfordring med planen er manglende vurderinger og dokumentasjon av naturmangfoldet i disse områdene. Også friluftslivsverdiene kommer noe dårlig fram i planen.

I tillegg er det utfordringer knyttet til transport av masser og støy- og støvproblematikk knyttet til utnyttelse (steinknusing) av overskudds-massene.

Vi takker FNF Akershus for god støtte og godt samarbeid i forbindelse med møter med BaneNOR og utarbeidelse av høringsuttalelsen.

Høringsuttalelsen støttes av Naturvernforbundet i Bærum.

Oppsummering

Mangelfull dokumentasjon av naturmangfoldet

Manglende vurderinger og kunnskaper om naturmangfoldet i masselagringsområdene (Avtjerna, Brenna og Nordlandsdalen). Ikke i tråd med naturmangfoldlovens krav (s. 3).

OOF krever nye registreringer av naturmangfoldet

Naturmangfoldet er ikke godt nok registrert på Brenna, Avtjerna og Nordlandsdalen. Vi krever derfor at dette gjøres før områdene evt. kan tas i bruk som masselagringsområder (s. 4).

Konsekvensutredningene burde ha fokusert på områdene med hardest belastning

Konsekvensutredningene omfatter hele det store og breie hovedplanområdet mellom Jong og Sundvollen. OOF mener at en med stor fordel kunne ha fokusert på de områdene der det skal gjøres inngrep som rigg-/tverrslagsområder og masselagringsområder (s. 4).

OOF krever bedre kunnskaper om friluftslivet på Avtjerna

OOF krever et bedre kunnskapsgrunnlag og en bedre konsekvensvurdering av friluftslivet, og særlig nærfriluftslivet, på Avtjerna, før området reguleres til masselagringsområde (s. 10).

Medvirkning – pluser og minuser

OOF og organisasjonene har hatt mange møter og befaring med Bane NOR. Men, vi har i liten grad fått anledning til å bidra med bedre løsninger for lokalisering av masselagringsområdene (s. 3).

Dårlige kart og manglende visualisering av fjernvirkninger

- Kartene til reguleringsplanen (plankart og konsekvenskart) er ikke gode nok. Det er krevende å lese viktig informasjon ut av kartet (s. 5).
- Visualisering av fjernvirkningen mangler. Særlig viktig for å synliggjøre masselagringsområdenes effekter på landskapsbilde (s. 5).

Ta vare på viktige naturområder

- Bekken, sumpskogen og naturreservatene på Kattås må ivaretas bedre, ved at planområdet justeres og/eller ved at tunellåpningen flyttes (s. 6)
- OOF støtter forslaget om sykkel- og gangvei langs Vestmarksveien, men naturverdiene må ivaretas (s. 6)
- På Rustan er det viktig å ivareta flere viktige naturtyper innenfor og rett ved planområdet (s. 6).

Støy- og støvplager fra steinkusing må holdes på et minimum

Myndighetenes retningslinjer må følges og sikres gjennom reguleringsplanens bestemmelser.

Styrking av friluftslivet i planen

- Sikkerheten for friluftslivet bør styrkes ved å etablere en friluftsbro på Kattås (s. 6).
- Utfartsparkeringen på Skoglund (ved Brenna) bør styrkes og må være tilgjengelig i hele anleggsperioden (s. 8).
- Det bør vurderes å etablere en utfartsparkering og skiløyper/stier ved et evt. masselagringsdeponi i Nordlandsdalen (s. 12).

Generelt

Høringsuttalelsens geografiske avgrensning

Denne høringsuttalelsen fra OOF begrenser seg til å gjelde områdene i Bærum kommune og i Marka, inkludert markaområdene i Hole kommune. I tillegg har vi valgt å kommentere masselagringsområdet i Nordlandsdalen, selv om dette ligger rett utenfor markagrensa i Hole kommune.

Medvirkningsprosessen

OOF, FNF Akershus og natur- og friluftorganisasjonene i Bærum og i Marka har i løpet av 2017 og 2018 sammen hatt tre møter og en befaring med Bane NOR. I tillegg har vi deltatt på de offisielle høringsmøtene som Bane NOR har arrangert.

Resultatet av disse møtene har vært at vi i stor grad er fornøyd med plasseringen tverrslag/riggområder. Her har vi gjennom dialogen med Bane NOR bidratt til at en har unngått de viktigste og mest sårbare natur- og friluftsområdene.

Når det gjelder masselagringsområdene, så kom dette spørsmålet seint inn i prosessen og vi er av den oppfatning at vi i liten grad har kunnet bidra til bedre løsninger her.

Naturmangfoldet – mangelfullt behandlet i reguleringsplanen

OOF mener at reguleringsplanen i for liten grad beskriver naturmangfoldet i de områdene som får den hardeste belastningen. Dette gjelder spesielt de store områdene som foreslås for lagring av steinmasser midlertidig eller permanent, altså Brenna, Avtjerna og Nordlandsdalen. Men også for de mindre riggområdene på Reverud, Jong, Kattås, Rustan og Høgås er det mangelfulle informasjon om og vurderinger av naturmangfoldet.

Reguleringsplanen mangler fokus på de hardeste belastede områdene

Et hovedproblem er at konsekvensutredningen for naturmangfold og friluftsliv behandles med utgangspunkt for hele planområdet, altså den breie stripa som strekker seg fra Sandvika til Sundvollen. En burde heller ha konsentrert seg om de mindre områdene som får den hardeste belastningene, som Avtjerna, Brenna, Kattås, Rustan osv.

Som eksempel på dette kan vi trekke fram Avtjerna. Her ramses viktige naturtyper som grenser til området opp, mens det ikke vises til noe kartleggingsarbeid eller er gjort noen vurderinger av naturmangfoldet i selve planområdet. Unntaket er det eksisterende deponiet på Lorangmyr som utgjør en liten del av området, om lag 10-20 prosent, og som mangler viktige naturverdier.

Mangelfull rapport om masselagringsområdene

I *Temarapport naturmangfold* (s. 29) hevdes det at naturmangfoldet i planområdet til Ringeriksbanen er svært godt kartlagt gjennom blant annet tidligere prosjekter. Dessverre gjelder dette ikke for de aktuelle områdene i Bærum/Marka.

På side 30 i samme rapport vises det til en rapport av Biofokus som heter "*E16 Sollihøgda – naturmiljø i 14 mulige områder for massedeponi*". Dette kan se ut som hovedgrunnlaget for å vurderingene av naturmangfoldet i masselagringsområdene. Det er flere vesentlige svakheter ved denne rapporten:

1. Befaringene ble utført på snødekt mark

Befaringene i forbindelse med kartleggingen er utført i november 2016 og da var marka snødekt. OOF har snakket med vedkommende som utførte arbeidet og han kan bekrefte at dette var uheldig og medførte blant annet at det var krevende/umulig å observere arter.

2. De foreslåtte masselagringsområdene er i liten grad kartlagt i denne rapporten

De områdene som er kartlagt i denne rapporten tilsvarer i liten grad de områdene som er foreslått i reguleringsplanen (se kart på side 10 i Biofokus-rapporten). Her følger en utdyping av dette:

Brenna:

I Biofokus-rapporten er det et område som heter Brenna N som er kartlagt. Dette området ligger rett nord for det foreslåtte masselagringsområdet Brenna. Det kartlagte naturmangfoldet på Brenna N. er derfor ikke relevant for det foreslåtte masselagringsområde på Brenna.

Avtjerna:

I Biofokus-rapporten er det kun det eksisterende deponi på Lorangmyr som er undersøkt, og det inneholder naturlig nok lite naturverdier. Lorangmyr-deponiet utgjør ca. 10-20 % av hele det foreslåtte Avtjerna masselagringsområde.

Nordlandsdalen:

Området Nordlandsdalen i Biofokus-rapporten dekker ca. 50 % av det foreslåtte Nordlandsdalen massedeponi i reguleringsplanen. Det betyr altså at 50 % av naturmangfoldet i planområdet i Nordlandsdalen ikke er undersøkt.

Ikke i tråd med naturmangfoldslovens krav

OOF mener at kunnskapen om naturmangfoldet i de områdene i Bærum og Marka som får den hardeste belastningen er svært mangelfulle og ikke tilfredsstillende naturmangfoldlovens krav om kunnskapsgrunnlag (§ 8). Her står det at *"Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet."*

Ifølge veilederen fra Klima og miljødepartementet så er mer utredning og innhenting av ny kunnskap aktuelt blant annet der:

- Tiltaket er omfattende og berører naturmangfold
- Tiltakshaver er profesjonell
- Det er store økonomiske interesser i utfallet av saken

OOF mener derfor at det ut fra loven og veilederen er grunnlag for å kreve egne selvstendige undersøkelser av disse områdene. Eksisterende kunnskap er etter vår mening for dårlig (Biofokus-rapporten) og naturbase.no gir for lite informasjon om de aktuelle områdene.

Etter OOFs mening krever et så stort og irreversibelt inngrep som etablering av et permanent og midlertidig masselagringsområde at en kjenner naturverdiene i området godt, slik at en kan unngå å ødelegge viktige naturverdier.

Konsekvensutredningene burde ha fokusert på områdene med hardest belastning

Konsekvensutredningene som er gjennomført omfatter hele det store og breie hovedplanområdet mellom Jong og Sundvollen. Dette, mener OOF, kan ha bidratt til at en ikke har fokusert nok på de områdene der inngrepene er store og til dels irreversible, som f.eks. på Avtjerna og Brenna.

OOF mener derfor at, reguleringsplanen med konsekvensutredning, med stor fordel kunne ha fokusert på de områdene der det skal gjøres inngrep som rigg-/tverrslagsområder og masselagringsområder.

For mange av disse områdene (Kattås, Brenna, Avtjerna, Nordlandsdalen) er konsekvensutredningene for friluftsliv og landskap utført med utgangspunkt i store områder, der det aktuelle området der det skal gjøres tiltak/inngrep utgjør en lite del av det området som skal konsekvensutredes. Resultatet blir da, ikke overraskende at tiltaket/inngrepet har liten konsekvens

for hele området sett under ett. På denne måten blir konsekvensutredningen nærmest verdiløs fordi den er så upresis i forhold til det aktuelle området. (Se utdyping av dette under Avtjerna-kapitlet på side 10).

Pedagogiske mangler i selve reguleringsplanen

OOF mener at reguleringsplanen er noe mangelfull på noen sentrale områder:

Krevende kart

Plankartene i reguleringsplanen fungerer ikke alltid like godt. Det kan være krevende å lese viktig informasjon ut av kartene.

Ett eksempel er viltkorridoren som er avmerket på Avtjerna-kartet. OOF mener at en burde ha brukt fargepaletten bedre, bokstaver og tall burde ha vært større og bruk av grenser og skravur burde vært tydeligere.

Et annet eksempel er kartene for konsekvensvurderinger. Her er det mindre områder som det er vanskelig å plassere på kartet og det kan være uklart hvilke nummer som gjelder for det aktuelle området. Avtjerna-området tilhører for eksempel 3 friluftsområder og det er vanskelig å lese ut av kartet hvor grensene går mellom områdene.

Manglende visualisering av fjernvirkning av tiltakene

Fjernvirkninger av tiltakene, spesielt masselagringsområdene, burde vært synliggjort med bruk av siktlinjer, tegninger, modeller o.l. Som et eksempel kunne en ha synliggjort hvordan de 40 meter høye steinhaugene på Avtjerna vil ta seg ut fra gården Skogen og det viktige kulturlandskapet som omkranser denne gården.

Konsekvenser for vassdragene

I *Temarapport for Naturmangfold* (s. 51) kommer fram at konsekvensen og for Rustanbekken/Isielva /Sandvikselva-vassdraget og Nordlandsbekken vil være middels negative (--), mens den for Skvallerbekken-vassdraget er liten negativ (-).

I Rustanbekken/Isielva /Sandvikselva-vassdraget og Nordlandsbekken vil avrenning fra masselagringsområder og utslipp av vann fra jernbanetunnelen potensielt kunne påvirke ferskvannsarter og forringe lokaliteter i perioder, ifølge planen.

Reguleringsplanen forutsetter at Skvallerbekken restaureres etter endt anleggfase, og sier at det kan ta noen år før den igjen oppnår dagens tilstand.

OOF forutsetter at tiltakshaver sørger for god overvåking av vassdragene og gjør de nødvendige tiltak for å redusere disse utfordringene til et minimum.

Viktig å unngå lekkasjer fra vann

I forbindelse med et annet tunell-prosjekt, Romeriksporten, ble lekkasjer fra flere vann i Østmarka en stor utfordring. OOF fikk gode og overbevisende svar fra Bane NOR på høringsmøtet den 24. mai, om at denne utfordringen tas på det største alvor.

Vi ber allikevel helt konkret om at det vurderes å settes opp hydrologiske og meteorologiske målestasjoner i Stovivannet, Urselva, Rustanelva og Niskinnvannet for å skaffe nok data til å lage hydrologiske modeller i tilfelle tunnelen skulle føre til at overflate- og grunnvann blir berørt.

Kattås

Ved Kattås skal det etableres et midlertidig riggområde og en tunellåpning. Det skal kjøres ut store mengder stein fra tunnelen (0,9 millioner kubikkmeter).

Naturmangfoldet i planområdet

Ved Kattås er det store naturverdier og reservater som det er viktig å ivareta. Planområdet for rigg og tunell er på ca. 25 dekar. Reguleringsplanen sier lite om naturmangfoldet i selve planområdet! En større del av planområdet er en gammel hogstflate. Gjennom den østlige delen av planområdet renner Skvallerbekken med sumpområder omkring.

To naturreservater med viktige naturtyper ligger helt inntil planområdet. Gjennom det ene av disse, Trollmyr renner Skvallerbekken omkranset av naturtypen *Rik sumpskog* som har nasjonal verdi (A). Av kartene kan det se ut som at deler av naturtypen går inn i planområdet.

Virkningene på friluftslivet

Kattås er et utfartssted og et sentralt knutepunkt for friluftslivet i Bærum. Gjennom planområdet går det merkede stier og skiløyper. Sikkerhetsutfordringene kan bli store med høy frekvens av lastebiler gjennom planområdet og langs Vestmarkveien. I planen foreslås det som avbøtende tiltak å anlegge en sykkel- og gangvei langs Vestmarkveien.

OOFs konklusjoner og kommentarer

Skvallerbekken og den rike sumpskogen bør i større grad skånes

OOF mener at en bør se på mulige tiltak for i større grad å skåne Skvallerbekken og sumpskogen omkring. En bør også unngå aktivitet helt inntil de to naturreservatene Trollmyr og Ringiåsen. På den måten reduserer en også risikoen for flom nedstrøms. Mulige tiltak kan være å:

- flytte tunellåpningen fra østsiden av planområdet til vestsiden.
- flytte planområdet vekk ifra bekk og sump-/myr-området.
- beholde planområdet og markere området langs bekken som hensynssone der formålet er størst mulig grad av bevaring/ikke inngrep.

Etabler en friluftsbro for å unngå farlige situasjoner

OOF mener at det bør anlegges ei friluftsbro på Kattås for å forhindre farlige situasjoner mellom skiløpere, turgåere, syklist, ridende o.l. og lastebiler og anleggsmaskiner. Friluftsbroa må dimensjoneres til å kunne bære en prepareringsmaskin for skiløyper.

Plassering og detaljene rundt dette bør avklares med kommunen og de lokale friluftsansjoner. Skiforeningen er sentral i dette arbeidet.

Ta vare på naturverdiene langs ny sykkel- og gangvei

OOF støtter forslaget om en gang- og sykkelvei langs Vestmarksveien og forventer at det tas hensyn til naturverdiene langs veien. To områder (*Store gamle trær* ved Holo gård og *Rik edellauvskog* ved Bjerketun) er markert i naturbase og bør ivaretas på beste mulige måte. OOF mener også at en må skille gående og skiløpere, ved at de tilbys egne traseer.

Rustan

Ved Rustan skal det etableres et midlertidig riggområde og en fast vei og tunellåpning. Det skal kjøres ut store mengder stein fra tunellen. Planområdet ligger i et kulturlandskap med flere viktige naturtyper tett på planområdet. En regionalt viktig naturtype (B) (*edellauv/bekkedrag*) ligger delvis innenfor planområdet.

OOFs konklusjon og kommentarer

Hensyn til naturtypene

OOF oppfordrer tiltakshaver å vurdere om den viktige naturtypen kan spares og evt. tas ut av planområdet. Et alternativ kan være å opprette en hensynssone med det formål å ivareta naturtypen i størst mulig grad.

Brenna

På Brenna planlegges det for, ifølge reguleringsplanen, etablering av et stort og permanent masselagringsområde i skogområdet rett nordøst for Brenna gård. Deler av området er preget av å ha vært et tidligere kulturlandskap som nå gror igjen. Planområdet er 92 dekar stort (ca. 330 meter * 280 meter) og grenser til Marka. Området skal kunne fylles opp med 0,6 millioner kubikkmeter stein og maksimal oppfylling av terrenget vil kunne bli 25 meter.

Atkomst til masselagringsområdet planlegges via Brenna gårdsvei, som skal oppgraderes og utvides. Området kan ikke, ifølge rekkefølgebestemmelsene, tas i bruk før ny E16 over Sollihøgda er ferdig.

Naturmangfoldet i planområdet

Det er svært lite informasjon, i reguleringsplanens dokumenter, om naturmangfoldet innenfor det foreslåtte planområdet for massedeponi på Brenna. Etter OOFs mening krever et så stort og irreversibelt inngrep som etablering av et permanent masselagringsområde at en kjenner naturverdiene i området godt, slik at en unngår å ødelegge viktige naturverdier.

Det eneste reguleringsplanen sier om naturmangfoldet i planområdet på Brenna er at det ikke er viktige naturtyper innenfor området (s. 49 i *Temarapport Naturmangfold*). Det framkommer ikke hvordan en har kommet fram til en slik konklusjon, og hva som er kunnskapsgrunlaget ut over det en evt. kan finne i Naturbase.no.

Under befaringen på Brenna med Bane NOR 5. juni 2018, etterspurte vi kunnskap om naturmangfoldet i planområdet, særlig ettersom området framstår som variert og spennende. Bane NOR ga i liten grad informasjon om naturmangfoldet under befaringen, men viste til at det internt var kompetanse på dette.

OOF har, på forespørsel til Bane NOR, mottatt en rapport av Biofokus som heter "*E16 Sollihøgda – naturmiljø i 14 mulige områder for massedeponi*". I denne rapporten er et område rett nord for planområdet på Brenna kartlagt. Dette området har navnet Brenna N., men er altså ikke det samme som det avgrensede området Brenna i reguleringsplanen.

Virkningene på landskapet

Masselagringsdeponiet på Brenna vil være et stort inngrep i naturen. Området tilsvarer om lag 13 fotballbaner og steinhaugene kan bli hele 25 meter høye. I reguleringsplanens konsekvensutredning (*Temarapport Landskapsbilde*, side 99) står følgende om Brenna: "Masselagringsområdet vil utgjøre en terrengform som i stor skala tilpasses åsryggene rundt. Terrengryggen vil synes fra E16, og i en lang periode før den gror til med vegetasjon, vil den stå frem som et tydelig nytt landskapselement."

I planen er det ingen visualisering, f.eks. gjennom gode illustrasjoner, av masselagringsområdets synlighet fra viktige områder omkring.

Virkning for friluftslivet

I reguleringsplanen er det utført konsekvensvurderinger for friluftslivet på Brenna, men disse vurderingene har etter OOFs oppfatning begrenset verdi ettersom Brenna er en ørliten del av det omfangsrike friluftsområdet, Krokskogen (NF16), som strekker seg mellom Bjørnum og Sundvollen. Friluftslivsverdien til dette store området er vurdert til å være Stor, mens konsekvensene for

friluftslivet ved å etablere BRENNA-deponieter, som altså utgjør en liten del, er vurdert til Liten negativ (-).

I reguleringsplanen framkommer det at det går stier gjennom det planlagte masselagringsområdet, og det er i liten grad tilrettelagt for ferdsel og friluftsliv.

Ved atkomstveiens start ved Skoglund er det en viktig utfartsparkering og innfallsport til sentrale områder i Vestmarka med merket og oppkjørt skiløype og merket sykkeltrase og sti. Området er snøsikkert og egner seg derfor godt til skigåing tidlig og seint i sesongen.

Skogsbilveien fra Skoglund fører frem til DNTs hytte "Svartvannshytta" og serveringsstedene Mikkelsbonn og Grønnland i Vestmarka. Det er gang- og sykkelvei fra Smestad og Skui på Ringeriksveien i Bærum til Skoglund. Det muliggjør rundturer fra andre utfartssteder i Vestmarka til Skoglund og tilbake til bebyggelsen.

OOFs konklusjoner og kommentarer

Naturmangfoldet må kartlegges bedre

Ifølge naturmangfoldlovens §8, kunnskapsgrunnlaget, skal en kjenne til hvilke naturverdier en har i området. Særlig viktig er dette når omfanget er stort og når tiltaket er irreversibelt, slik det er i dette tilfellet.

OOF kan ikke se at naturmangfoldlovens krav om et godt kunnskapsgrunnlag før et eventuelt inngrep er innfridd. Når det tidligere kultur-/skoglandskapet er fylt opp med stein, så kan en aldri reetablere det samme landskapet.

OOF forventer derfor at reguleringsplanen ikke vedtas før en har registret naturverdiene på Brenna på en tilstrekkelig måte. Hvis naturverdiene er betydelige, og det ikke er mulig å ivareta dem på en god måte, så kan det ikke etableres masselagringsområde på Brenna.

Om Brenna allikevel skulle egne seg som deponi, støtter OOF planens forslag om å prioritere Brenna lavt som masselagringsområde. Vi støtter derfor rekkefølgekravet i reguleringsplanens bestemmelser (side 14).

Bedre synliggjøring av landskapsopplevelsen

OOF mener at reguleringsplanen burde ha synliggjort masselagringsområdets betydning for opplevelsen av landskapet. Det kunne vært gjort med gode illustrasjoner av området slik det blir seende ut fra utsiktspunkter i Marka og andre steder.

Sikre adgang til viktig utfartsområde for friluftslivet

OOF mener det er viktig for friluftslivet i området at veien til Skoglund holdes åpen i anleggssperioden. Det vil si at transporten til Brenna ikke blokkerer veien til Skoglund.

Det er også ønskelig at det opparbeides en utvidet parkeringsplass ved Skoglund. Dette må skje i samarbeid med Bærum kommune (reguleringsmyndighet), grunneiere og med Skiforeningen og Den norske turistforening (DNT). De to sistnevnte er sentrale ettersom de tilrettelegger, preparerer skiløypene og merker stier i dette området.

Avtjerna

På Avtjerna skal det, ifølge reguleringsplanen, etableres et gigantisk og delvis permanent masselagringsområde langs nåværende E 16, rett øst for bebyggelsen på Sollihøgda. Planområdet er 770 dekar stort (ca. 1,8 kilometer langt * 430 meter bredt) og grenser til Marka. Området skal kunne fylles opp med 6,4 millioner kubikkmeter stein og maksimal oppfylling av terrenget vil kunne bli opptil 40 meter. Det er planlagt fire delområder (steinhauger) innenfor planområdet, både

permanente og ikke-permanente. Planområdet består i dag av et gammelt deponi (Lorangmyr), Avtjernmyra og skogområder.

Naturmangfoldet i planområdet?

Det er lite informasjon, i reguleringsplanens dokumenter, om naturmangfoldet innenfor det foreslåtte planområdet for massedeponi på Avtjerna. Etter OOFs mening krever et så stort og irreversibelt inngrep som etablering av permanente og ikke-permanente masselagringsområder at en kjenner naturverdiene i området godt, slik at en kan unngå å ødelegge eventuelle viktige naturverdier.

I reguleringsplanens dokumenter (*Temarapport Naturmangfold*, side 39) står det noe om naturmangfoldet i tilgrensende områder, utenfor planområdet, som *Naturbeitemark* av nasjonal verdi (A) rundt gården *Skogen* i nord og *Gammel barskog* og *Kalkskog*, begge av regional verdi (B), på åsryggen i øst.

Under befaringen på Avtjerna med Bane NOR 5. juni 2018, etterspurte vi kunnskap om naturmangfoldet i planområdet, særlig ettersom området er svært stort og grenser opp til viktige naturtyper. Området inneholder også ei myr, Avtjernmyra. Bane NOR ga i liten grad informasjon om naturmangfoldet under befaringen, men viste til at det internt var kompetanse på dette.

OOF har, på forespørsel til Bane NOR, mottatt en rapport av Biofokus som heter "*E16 Sollihøgda – naturmiljø i 14 mulige områder for massedeponi*". I denne rapporten er et mindre område innenfor planområdet på Avtjerna kartlagt. Dette området har navnet Lorangmyr og tilsvarer i stor grad det eksisterende deponiet. Resultatet av kartleggingen av Lorangmyr deponi er at det har liten verdi for naturmangfoldet, har lav konfliktgrad og at det derfor er godt egnet som deponi.

Men Lorangmyr deponi utgjør kun om lag 10-20 % av det totale arealet for det foreslåtte masselagringsområdet på Avtjerna. OOF går derfor ut fra at det mindre området Lorangmyr deponi ikke er lagt til grunn når en har vurdert hele Avtjerna-området.

Problemet er altså at reguleringsplanen i svært liten grad inneholder kunnskaper om eller vurderinger av naturmangfoldet i Avtjerna planområde og heller ikke inneholder vurderinger av kunnskapsgrunnlaget og behovet for evt. egne undersøkelser. Alt dette er sentrale punkter i Naturmangfoldloven.

Vilttrekk

Ifølge reguleringsplanen går det et bredt vilttrekk gjennom Avtjerna planområde. Dette ble bekreftet av lokale deltakere under vår befaring med Bane NOR 5. juni 18. Som et avbøtende tiltak er det regulert inn en smal viltkorridor mellom delområde 1 og delområde 2. Av reguleringsplanens kart kan det se ut som den regulerte viltkorridoren er om lag 70 meter bred og 350 meter lang, og at den er lagt noe mot nordvest i forhold til det eksisterende naturlige vilttrekket.

OOF er usikre på om plasseringen av og bredden til viltkorridoren vil kunne opprettholde det eksisterende vilttrekket. Vi er også kritisk til måten denne korridoren er visualisert på kartet.

Virkningene på landskapet

Masselagringsdeponiet på Avtjerna vil være et enormt inngrep i naturen. Området tilsvarer om lag 110 fotballbaner og steinhausene kan bli hele 40 meter høye.

I reguleringsplanens konsekvensutredning vurderes landskapsvirkningene. Fra gården Skogen i nord vil steinhausene på Avtjerna bli svært markante (s. 47 i *Temarapport Landskapsbilde*) og konsekvensen er vurdert til liten/mindre negativ (-/--). Også fra Kollen-området i øst vil de 4 store steinhausene være godt synlig. I konsekvensutredningen vurderes ulempen for landskapsbildet for hele Krokskogen-området i Bærum til middels negativ (-) og beskrives slik for Avtjerna og Lorangmyr: "*Landskapet vil bli helt transformert i dette området, og i nærvirkning skulle seg klart ut*

fra omkringliggende terreng. Med de volumene det her er snakk om, vil det ta lang tid før vegetasjon fra skogen rundt etablerer seg på og overtar masselagrings-områdene.”

I planen er det ingen visualisering, f.eks. gjennom gode illustrasjoner, av masselagringsområdets synlighet fra viktige områder omkring.

Virkningene på friluftsliv

Planområdet på Avtjerna ligger nær bebyggelsen på Sollihøgda. Det gigantiske steindeponiet vil gjøre det umulig å drive friluftsliv innenfor det 770 dekar store planområdet på Avtjerna.

I reguleringsplanen er det utført konsekvensvurderinger for friluftslivet, men disse vurderingene har etter OOFs oppfatning begrenset verdi. En utfordring er at planområdet på Avtjerna tilhører to forskjellige friluftsområder konsekvensvurderingen.

Det ene, Avtjerna-Sollihøgda (NF16), inneholder ca. 30 % av de midtre deler av planområdet og inkluderer det eksisterende deponiet på Lorangmyr. I tillegg inneholder området bebyggelsen langs E 16. Friluftsverdiene her er vurdert til Liten til middels og konsekvensene for friluftslivet til Liten til middels negativ (-/--). I konsekvensrapporten står følgende: *”Bebyggelsen og turstier på østsiden av dagens E16 vil bli vesentlig påvirket av tiltaket” og ”Nærmiljøets bruksmuligheter, tilgjengelighet og attraktivitet forringes i lang tid, fram til området framstår som reetablert.”*

Det andre friluftsområdet, Krokskogen (NF16), er i konsekvensrapporten et enormt område som inneholder hele Marka, mellom Bjørum og Sundvollen. En ørliten del av dette store området befinner seg altså innenfor Avtjerna planområde og utgjør ca. 40 % av de nordvestlige delene av planområdet og ca. 30 % av den sørøstlige delen. Disse delene av planområdet skal fylles opp med tre store deponihauger og inkluderer Avtjernmyra og nærområdene til det viktige kulturlandskapet som omkranser gården Skogen. Deler av dette området ligger i tillegg nærmest bebyggelsen på Sollihøgda. Friluftslivsverdien for markaområdet Krokskogen er naturlig nok vurdert til å være Stor, mens konsekvensene for friluftslivet av at en svært liten del av Krokskogen blir et steindeponi, er naturlig vurdert til Liten negativ (-).

OOF mener at denne konsekvensvurderingen nærmest blir meningsløs ettersom en her vurderer effekten av et stort steindeponi som utgjør en ørliten del av et mye større friluftsområde.

OOF mener at en bedre tilnærming ville ha vært å vurdere betydningen av Avtjernadeponiet som nærfriluftsområde for befolkningen på Sollihøgda, gjerne sammen med andre nærfriluftsområder i dette området.

En annen viktig sak for friluftslivet er den aktivitet som reguleringsplanen legger opp til etter at området er tatt i bruk som masselagringsområde. Reguleringsplanen legger opp til behandling av steinmasser på Avtjerna i lang tid framover. Denne virksomheten må reguleres sterkt for å dempe ulempene for lokalbefolkning og nærfriluftslivet i området. I planens bestemmelser foreslås det å forby steinknusing i delområde 1 som ligger tettest på bebyggelsen.

OOFs konklusjoner og kommentarer

Naturmangfoldet på Avtjerna må kartlegges

Ifølge naturmangfoldlovens §8, kunnskapsgrunnlaget, skal en kjenne til hvilke naturverdier en har på Avtjerna før en starter å fylle igjen området med stein. Dette er særlig viktig i dette tilfellet der omfanget er stort og tiltaket er irreversibelt.

OOF kan ikke se at naturmangfoldlovens krav om et godt kunnskapsgrunnlag før et eventuelt inngrep er innfridd.

OOF krever derfor at reguleringsplanen ikke vedtas før en har registret naturverdiene på Avtjerna på en tilstrekkelig måte. Hvis naturverdiene er betydelige, og det ikke er mulig å ivareta dem på en god måte, så kan det ikke etableres masselagringsområde på Avtjerna.

OOF krever bedre kunnskaper om friluftslivet på Avtjerna

OOF har påpekt svakheter i kunnskapsgrunnlaget og konsekvensvurderingene for friluftslivet på Avtjerna. Vi mener derfor at dette må kartlegges og vurderes grundigere. Hvis området betydning for friluftslivet viser seg å være undervurdert, må en ta en ny vurdering på om området i det hele tatt er egnet som masselagringsområde og/eller vurdere om en skal redusere omfanget av det foreslåtte deponiet på Avtjerna.

Deponienes effekt på landskapsbilde må synligjøres

OOF mener at reguleringsplanen i større grad bør synliggjøre masselagringsområdets betydning for opplevelsen av landskapet. Det kunne vært gjort med gode illustrasjoner av området slik det blir seende ut fra utsiktspunkter i Marka, fra boligområder og gårder (f.eks. Skogen) og andre steder. Når en har synliggjort endringene av landskapsbilde gjennom gode illustrasjoner, bør en vurdere om en bør endre høydene for enkelte av deponiene.

Støyende steinknusing må reguleres

OOF mener at en bør vurdere følgende tiltak for å redusere støy og støvplager:

- Legge til grunn myndighetenes grenser for støynivå i bolig- og friluftsområder (Veileder til retningslinje for behandling av støy arealplanlegging; T-1442)
- Kun tillate steinknusing inne i fjellet, f.eks. i haller knyttet til tunellene som skal bygges.
- Kun tillatt steinknusing i sørvestlige deler av planområdet, slik at en kommer lengst mulig unna befolkningen på Sollihøgda.
- Avgrense tidspunktene det kan knuses til f.eks. mellom 8 og 16 på hverdager
- Sette krav til moderne og støysvake knuseanlegg (forbud mot mobile og støyende knuseanlegg).

Høgås/Nordlandsdalen

Ved skytebanen på Høgås, som ligger i Hole kommune og innenfor markagrensa, skal det etableres et midlertidig riggområde på 25 dekar og en tunellåpning. Det skal kjøres ut store mengder stein fra tunellen (1 millioner kubikkmeter). Atkomstvegen gjennom i Nordlandsdalen skal oppgraderes permanent. I den trange Nordlandsdalen, som ligger utenfor markagrensa, skal det etableres et permanent masselager på om lag 65 dekar, eller tilsvarende over 9 fotballbaner.

Naturmangfoldet

Det er svært lite informasjon i reguleringsplanens dokumenter om naturmangfoldet innenfor det foreslåtte planområdet for riggområde, vei og permanent massedeponi i Nordlandsdalen og på Høgås. Etter OOFs mening krever et så stort og irreversibelt inngrep som etablering av et permanent masselagringsområde at en kjenner naturverdiene i området godt, slik at en unngår å ødelegge viktige naturverdier.

Det eneste reguleringsplanen sier om naturmangfoldet i Nordlandsdalen er at det ikke er viktige naturtyper innenfor området (s. 49 i *Temarapport Naturmangfold*). Det framkommer ikke hvordan en har kommet fram til en slik konklusjon, og hva som er kunnskapsgrunnlaget ut over det en evt. kan finne i Naturbase.no.

Under befaringen i Nordlandsdalen med Bane NOR 5. juni 2018, etterspurte vi kunnskap om naturmangfoldet i planområdet, særlig ettersom området framstår som en variert, spennende og trang dal med skog. Slike områder kan ofte ha et spennende og interessant naturmangfold, blant annet fordi de ofte er lite påvirket av menneskelig aktivitet og fordi de naturgitte forholdene kan være gunstige. Bane NOR ga i liten grad informasjon om naturmangfoldet under befaringen, men viste til at det internt var kompetanse på dette.

OOF har, på forespørsel til Bane NOR, mottatt en rapport av Biofokus som heter "E16 Sollihøgda – naturmiljø i 14 mulige områder for massedeponi". I denne rapporten er kun ca. 50 % av den nordlige delen av Nordlandsdalen kartlagt. Den sørlige delen er altså ikke kartlagt for naturmangfold.

I biofokusrapporten blir naturverdiene satt til ingen/liten positiv verdi (0/+) og egnetheten for deponi til liten negativ (-).

Friluftsliv

Høgås/Nordlandsdalen er i dag lite brukt til friluftsliv, til tross for at området har mange opplevelseskvaliteter. Området har ingen merkede stier eller oppkjørte skiløyper. Bommen ved starten av atkomstvegen er normalt stengt, men åpnes i forbindelse med skyteaktivitet på Høgås.

OOFs konklusjoner og kommentarer

Naturmangfoldet i Nordlandsdalen må kartlegges

Ifølge naturmangfoldlovens §8, kunnskapsgrunnlaget, skal en kjenne til hvilke naturverdier en har i et område før en starter å fylle igjen området med stein. Dette er særlig viktig i Nordlandsdalen der omfanget er stort og tiltaket er irreversibelt. På Høgås vil inngrepet ha mindre omfang og ikke være permanent.

OOF kan ikke se at naturmangfoldlovens krav om et godt kunnskapsgrunnlag før et eventuelt inngrep er innfridd i dette tilfellet, selv om ca. 50 % av området er kartlagt av Biofokus i 2016. Her er det verdt å merke seg at denne kartleggingen ble gjort i november da området var dekt av et snølag.

OOF forventer derfor at reguleringsplanen ikke vedtas før en har registret naturverdiene i Nordlandsdalen på en tilstrekkelig måte. Hvis naturverdiene er betydelige, og det ikke er mulig å ivareta dem på en god måte, så kan det ikke etableres masselagringsområde i Nordlandsdalen.

Muligheter for å styrke friluftslivet i Hole- og Ringerike-regionen

Hvis en kartlegging av naturmangfoldet i liten grad avslører viktig naturmangfold, og det kan etableres en steinfylling i Nordlandsdalen, så mener OOF at en må vurdere muligheten for å styrke friluftslivet i denne delen av Marka med et nytt utfartsområde.

Ifølge Skiforeningens markakart er det få utfartsparkeringer på Hole/Ringerike-siden av Marka. Behovet vil være økende i dette området ettersom en kan forvente befolkningsøkning blant annet på Sundvollen og ettersom utfartsområdet på Sollihøgda allerede er sprengt ved de store utfartshelgene.

Dette må selvfølgelig gjennomføres i samarbeid med grunneier, Hole kommune og organisasjonene. Skiforeningen og DNT er sentrale her ettersom de ofte er tilrettelegger av merkede stier og oppkjørte løyper.

Med vennlig hilsen
Tom Fremstad
Generalsekretær

Johan Hval
Rådgiver

Godkjent og elektronisk ekspedert